

160**UCHWAŁA PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ**

z dnia 22 marca 1999 r.

w sprawie wytycznych dla wojewódzkich komisarzy wyborczych, zastępców wojewódzkich komisarzy wyborczych i terytorialnych komisji wyborczych, dotyczących przygotowania i przeprowadzania wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw w toku kadencji w latach 1998—2002.

Na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060) Państwowa Komisja Wyborcza uchwala, co następuje:

§ 1. Ustala się wytyczne dla wojewódzkich komisarzy wyborczych, zastępców wojewódzkich komisarzy wyborczych i terytorialnych komisji wyborczych, doty-

czące przygotowania i przeprowadzania wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw w toku kadencji w latach 1998—2002, stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej:

F. Rymarz

Załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 22 marca 1999 r. (poz. 160)

WYTYCZNE DLA WOJEWÓDZKICH KOMISARZY WYBORCZYCH, ZASTĘPCÓW WOJEWÓDZKICH KOMISARZY WYBORCZYCH I TERYTORIALNYCH KOMISJI WYBORCZYCH, DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA I PRZEPROWADZANIA WYBORÓW DO RAD GMIN, RAD POWIATÓW I SEJMIKÓW WOJEWÓDZTW W TOKU KADENCJI W LATACH 1998—2002

W toku kadencji są przeprowadzane wybory do rad, jeżeli wystąpią warunki przewidziane w ustawach:

- z dnia 16 lipca 1998 r. — Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 i Nr 160, poz. 1060), zwanej dalej Ordynacją wyborczą;
- z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74, Nr 58, poz. 261, Nr 106, poz. 496 i Nr 133, poz. 622, z 1997 r. Nr 9, poz. 43, Nr 106, poz. 679, Nr 107, poz. 686, Nr 113, poz. 734 i Nr 123, poz. 775 oraz z 1998 r. Nr 155, poz. 1014 i Nr 162, poz. 1126);
- z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. Nr 91, poz. 576, Nr 155, poz. 1014, Nr 160, poz. 1060 i Nr 162, poz. 1126);
- z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91, poz. 578 i Nr 155, poz. 1014);
- z dnia 11 października 1991 r. o referendum gminnym (Dz. U. z 1996 r. Nr 84, poz. 386).

Wybory są przeprowadzane na zasadach określonych w Ordynacji wyborczej, a w odniesieniu do Rady m.st. Warszawy i rad dzielnic w Gminie Warszawa-Centrum mają także zastosowanie przepisy ustawy z dnia 25 marca 1994 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 48, poz. 195 i Nr 86, poz. 396, z 1995 r. Nr 124, poz. 601 oraz z 1998 r. Nr 127, poz. 847).

Zgodnie z powołanymi ustawami w toku kadencji przeprowadza się:

- wybory ponowne, zarządzane w wykonaniu orzeczeń sądów o nieważności wyborów lub wyboru radnego (art. 61—63 Ordynacji wyborczej);
- wybory uzupełniające do rad gmin w gminach do 20 tys. mieszkańców w związku z nieobsadzeniem mandatów lub wygaśnięciem mandatu radnego (art. 192 ust. 1, art. 108 ust. 2, art. 110, art. 188 ust. 1, art. 190 ust. 1 Ordynacji wyborczej);
- wybory przedterminowe wskutek rozwiązania rady w przypadkach przewidzianych w ustawie o samorządzie gminnym, ustawie o samorządzie powiatowym, ustawie o samorządzie województwa oraz wskutek odwołania rady w referendum (art. 28a ust. 1 i 3, art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym oraz art. 40 ust. 2 ustawy o referendum gminnym; art. 29 ust. 1 i 3, art. 31 ust. 4, art. 83 ust. 1 oraz art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 4 ustawy o samorządzie powiatowym; art. 33 ust. 1, art. 84 ust. 1 oraz art. 17 ustawy o samorządzie województwa);
- wybory nowych rad wskutek zmian dokonanych w podziale terytorialnym państwa (art. 197 ust. 1 pkt 1 i 4 oraz ust. 3 i 5 Ordynacji wyborczej).

Wyborów w toku kadencji rad nie przeprowadza się, jeżeli ich data przypadłaby w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad.

Stosownie do przepisów uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie

trybu pracy wojewódzkich komisarzy wyborczych i zastępców wojewódzkich komisarzy wyborczych oraz wytycznych do realizacji ich zadań (Monitor Polski Nr 27, poz. 387) zadania związane z przygotowaniem i przeprowadzaniem wyborów wykonują wojewódzcy komisarze wyborczy i ich zastępcy zgodnie z ich właściwością terytorialną. Koordynatorem tych działań na obszarze województwa jest wojewódzki komisarz wyborczy. Zadania te obejmują w szczególności:

- terminowe podejmowanie działań związanych z zarządzaniem wyborów przez wojewodów. W związku z tym zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego przygotowują projekty stosownych zarządzeń o wyborach i po parafowaniu przekazują wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu, który przedkłada je niezwłocznie wojewodzie. Forma i treść projektów zarządzeń powinna być ujednolicona. W sytuacjach, gdy w tym samym terminie są przewidywane wybory do kilku rad, jest możliwe przedłożenie wojewodzie wspólnego projektu zarządzenia;
- po zakończeniu procedur wyborczych zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego sporządzają projekty obwieszczeń o wynikach przeprowadzonych wyborów i w formie podpisanego dokumentu przekazują je, wraz z kopiami protokołów komisji wyborczych, wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu. Wojewódzki komisarz wyborczy, po zapewnieniu jednolitej formy i treści, przekazuje obwieszczenie do ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do publicznej wiadomości na obszarze gmin, w których przeprowadzono wybory. Obowiązek podania do publicznej wiadomości może być powierzony właściwemu terytorialnie zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego;
- zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego systematycznie informują wojewódzkiego komisarza wyborczego o uchwałach rad w sprawach wygaśnięcia mandatów radnych i odpowiednio o uzupełnianiu ich składów, a także o przypadkach zwłoki w podejmowaniu takich uchwał. Obowiązkiem zastępców jest każdorazowe sygnalizowanie wojewódzkiemu komisarzowi wyborczemu sytuacji wymagających wystąpienia do wojewody o podjęcie w tych sprawach działań nadzorczych. Formy i sposób nadzoru w tym zakresie należy ustalić wspólnie i zapewnić jednolity tryb postępowania.

Wojewódzki komisarz wyborczy, w ramach swej funkcji koordynacyjnej, organizuje okresowe spotkania z zastępcami w celu wspólnego ustalenia konkretnych form i sposobów realizacji zadań i czynności związanych z wykonywaniem powierzonych funkcji i zadań.

I. Wybory ponowne

1. Podstawą zarządzenia wyborów ponownych jest prawomocne orzeczenie właściwego sądu, stwierdzające nieważność wyborów lub nieważność wyboru

radnego. Wybory przeprowadza się, poczynając od czynności wskazanej w postanowieniu sądu (art. 61 ust. 2 Ordynacji wyborczej). Jeżeli orzeczenie sądu nie zawiera wskazań co do czynności, od których należy ponowić postępowanie wyborcze, bądź budzi wątpliwości, czy dla przeprowadzenia wyborów powinny zostać powołane nowe komisje wyborcze, wojewódzki komisarz wyborczy lub jego zastępca występuje do sądu o uzupełnienie postanowienia lub o rozstrzygnięcie wątpliwości co do jego treści (art. 351 § 1 i art. 352 Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 61 ust. 2 i art. 63 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej).

2. Odwołanie się w art. 62 ust. 2 Ordynacji wyborczej do odpowiedniego stosowania w wyborach ponownych art. 26 tej ustawy oznacza, że wojewoda wydaje zarządzenie o wyborach ponownych (bądź o wykonaniu wskazanych czynności wyborczych) po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego komisarza wyborczego. Data tych wyborów lub wykonania wskazanych czynności musi przypadać w okresie 45 dni od dnia zakończenia postępowania sądowego, a kalendarz wyborczy może przewidywać krótsze terminy wykonania niektórych czynności wyborczych. Wojewódzki komisarz wyborczy współdziała i zapewnia stosowną pomoc wojewodzie w sprawach związanych z zarządzeniem wyborów, ustaleniem czynności postępowania wyborczego i podaniem przez wojewodę zarządzenia o wyborach do publicznej wiadomości, w formie obwieszczenia, na obszarze działania rady, do której wybory ponowne mają być przeprowadzane. W kalendarzu wyborczym muszą być uwzględnione nie tylko te czynności, które wskazał w postanowieniu sąd, ale także inne, będące następstwem czynności wskazanych przez sąd (np. podanie do wiadomości wyborców informacji o numerze i granicach okręgu, siedzibie komisji, a także danych o kandydatach). Wojewódzcy komisarze wyborczy i ich zastępcy udzielają potrzebnej pomocy komisjom wyborczym, organizując szkolenia, udzielając wyjaśnień prawnych oraz pomocy w sprawach organizacyjnych.

3. Dla przeprowadzenia wyborów ponownych nie powołuje się nowych komisji, chyba że podstawą unieważnienia wyborów były zarzuty odnoszące się do komisji wyborczych (art. 63 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej). W takim wypadku wojewódzki komisarz wyborczy lub zastępca komisarza wyborczego bądź zarząd gminy, odpowiednio do charakteru komisji, powołują komisje spośród kandydatów zgłoszonych przez pełnomocników tych komitetów wyborczych, które w danym okręgu zarejestrowały listy kandydatów w wyborach unieważnionych, na zasadach określonych w uchwałach Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobu zgłaszania kandydatów na członków komisji wyborczych, wzoru zgłoszenia oraz zasad powoływania terytorialnych komisji wyborczych i obwodowych komisji wyborczych w wyborach do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Monitor Polski Nr 27, poz. 388 i Nr 29, poz. 410).

4. W wyborach ponownych nie sporządza się nowych spisów, lecz wykorzystuje spisy sporządzone dla wcześniejszych wyborów (drugi egzemplarz znajdujący się w urzędzie gminy, na którym nie ma potwierdzeń otrzymania przez wyborców kart do głosowania). Spis ten nie podlega aktualizacji w zakresie dopisywania

osób, które uzyskały czynne prawo wyborcze po dniu unieważnienia wyborów. Aktualizacja polega jedynie na wykreśleniu osób zmarłych, ubezwłasnowolnionych oraz pozbawionych praw publicznych lub praw wyborczych prawomocnym wyrokiem. W wypadku sporządzenia nowego spisu (z przyczyny wskazanej w art. 63 ust. 2 Ordynacji wyborczej) spis sporządza się według stanu z dnia unieważnienia wyborów, z uwzględnieniem wyżej wymienionych kryteriów aktualizacji.

5. W czynnościach wykonywanych w wyborach ponownych mogą uczestniczyć pełnomocnicy komitetów wyborczych, których kandydaci kandydują w okręgu wyborczym, w którym czynności są powtarzane. Dotyczy to również mężów zaufania. Pełnomocników komitetów wyborczych powiadamia się o terminie zgłaszania kandydatów i powołania komisji. Jeśli powtarzane czynności wyborcze w wyborach ponownych obejmują również zgłaszanie kandydatów na radnych, a podstawą unieważnienia wyborów były zarzuty odnoszące się do terytorialnej komisji wyborczej, kandydatów do tej komisji mogą zgłaszać pełnomocnicy wszystkich komitetów wyborczych.

6. W wyborach ponownych stosuje się druki, formularze i inne dokumenty (karty do głosowania, protokoły sporządzane przez komisje wyborcze, obwieszczenia) według wzorów ustalonych dla wyborów powszechnych, z tym że należy je wyraźnie oznaczyć adnotacją informującą, że dotyczą tych właśnie wyborów. Również treść tych dokumentów należy dostosować do zakresu czynności wykonanych w konkretnych wyborach, zapewniając ich spójność z treścią zarządzenia wojewody o wyborach ponownych. Oznacza to m.in., że wypełnia się tylko te części protokołów i zestawień, które zawierają informacje i dane dotyczące czynności przeprowadzonych w tych wyborach.

Komisje wyborcze mają obowiązek wywieszenia jednego egzemplarza protokołu z wyborów (bądź dokonanej czynności) w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców (art. 64 Ordynacji wyborczej). W celu zapewnienia wyborcom zrozumiałej informacji o zakresie wyborów ponownych komisja podaje w protokole, w rubryce „Uwagi” bądź w dołączonej do protokołu odrębnej notatce, wyjaśnienia o wykonanych czynnościach (dotyczy to np. ponownego losowania celem ustalenia, któremu kandydatowi przypada mandat, przeliczenia głosów).

7. Zgodnie z art. 182 i 183 Ordynacji wyborczej obwieszczenie o wynikach przeprowadzonych wyborów ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym oraz podaje do wiadomości wyborców na obszarze działania rady, do której wybory były przeprowadzone.

II. Wybory uzupełniające w gminach do 20 tys. mieszkańców

1. Wybory uzupełniające w gminach do 20 tys. mieszkańców przeprowadza się:

- jeżeli mandat nie został obsadzony z przyczyn wskazanych w art. 108 ust. 2, art. 110 i art. 188 ust. 1 Ordynacji wyborczej;
- wskutek wygaśnięcia mandatu z przyczyn określonych w art. 190 ust. 1 Ordynacji wyborczej, tj. w wypadku odmowy złożenia ślubowania, zrzeczenia się przez radnego mandatu, utraty prawa wybieralności bądź braku tego prawa w dniu wyborów, prawo-

mocnego wyroku sądu orzeczonego za przestępstwo popełnione z winy umyślnej oraz śmierci;

- z mocy prawa, na podstawie art. 24a i 24b ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tj. kiedy przyczyną wygaśnięcia mandatu jest nawiązanie przez radnego stosunku pracy w urzędzie gminy bądź objęcie stanowiska kierownika jednostki organizacyjnej gminy, w której uzyskał mandat, a także niezłożenie wniosku o urlop przez radnego dotychczas zatrudnionego w urzędzie gminy lub pełniącego funkcje kierownika w jednostce organizacyjnej gminy, w której uzyskał mandat. Niewypełnienie określonych warunków jest równoznaczne ze zrzeczeniem się mandatu radnego.

2. Wojewódzki komisarz wyborczy i właściwy terytorialnie zastępca wojewódzkiego komisarza wyborczego w sprawach związanych z wygaśnięciem mandatów radnych i uzupełnieniem składów rad sprawują nadzór nad przestrzeganiem prawa wyborczego i wykonują zadania wymienione w art. 12 ust. 1 Ordynacji wyborczej. W związku z tym zadaniem komisarzy wyborczych jest czuwanie nad terminowym podejmowaniem przez rady gmin uchwał w tym zakresie i ich zgodnością z przepisami prawa. Aktualne pozostają w tej mierze kierunki i formy współdziałania określone w rozporządzeniu Ministra — Szefa Urzędu Rady Ministrów z dnia 31 lipca 1996 r. w sprawie zasad współdziałania terenowych organów administracji rządowej z Krajowym Biurem Wyborczym (Dz. U. Nr 101, poz. 470). Obowiązek nadzorowania czynności związanych z procedurą wygaśnięcia mandatów radnych wynika także z uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1998 r. określającej tryb pracy wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców.

3. Wybory uzupełniające zarządza wojewoda; zarządza się je i przeprowadza w ciągu 3 miesięcy od daty stwierdzenia przez radę wygaśnięcia mandatu. Zarządzenie o wyborach podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym najpóźniej w 60 dniu przed dniem wyborów; w zarządzeniu podaje się także liczbę wybieranych radnych. Ustalone terminy wykonania czynności wyborczych nie mogą być skracane; kalendarz wyborczy powinien wskazywać czynności dostosowane do przeprowadzanych wyborów, np. zamiast powołania terytorialnych komisji wyborczych — powołanie Gminnej Komisji Wyborczej w

W wyborach uzupełniających wykonuje się takie same czynności jak w wyborach powszechnych. Dla każdego wyborów uzupełniających są sporządzane nowe spisy wyborców. Komisje wyborcze powołuje się zgodnie z zasadami ustalonymi uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 1998 r.

4. W wyborach mogą uczestniczyć komitety wyborcze utworzone dla wyborów przeprowadzonych w dniu 11 października 1998 r., jeżeli z dokumentu potwierdzającego utworzenie komitetu nie wynika, że został on powołany w celu zgłoszenia kandydatów tylko w tamtych wyborach (tj. 11 października 1998 r.). Komitety koalicji wyborczych powołane dla wyborów 11 października 1998 r., w razie zmiany składu koalicji, obowiązane są sporządzić nowy dokument o utworzeniu koalicji. Zmiany w składzie komitetu utworzonego przez wyborców wymagają także powołania nowego

komitetu. Zasady tworzenia nowych komitetów są takie same jak w wyborach powszechnych.

Czynności wyborczych w imieniu komitetu wyborczego dokonuje pełnomocnik legitymujący się ważnym pełnomocnictwem udzielonym na konkretne wybory bądź na całą kadencję. Ważne jest pełnomocnictwo, którym pełnomocnik posługiwał się w wyborach powszechnych (11 października 1998 r.), chyba że w treści tego pełnomocnictwa wyraźnie wskazano, iż dotyczy tylko tych wyborów.

Wykonując czynności wyborcze, pełnomocnik przedkłada ważne pełnomocnictwo oraz dokumenty potwierdzające utworzenie komitetu wyborczego; w wypadku partii politycznych lub organizacji społecznych — uwierzytelnione wyciągi z ewidencji partii bądź rejestru organizacji prowadzonych przez właściwe sądy, wystawione nie wcześniej niż na rok przed dokonaniem zgłoszenia listy. Dotyczy to także koalicji wyborczych. Dokumenty te mogą być złożone w formie kopii uwierzytelnionej np. przez pełnomocnika.

Powyższe zasady mają odpowiednie zastosowanie w wyborach przedterminowych i wyborach związanych ze zmianami w podziale terytorialnym państwa.

5. Komisja terytorialna sprawdza w czasie zgłoszenia list kandydatów na radnych, czy wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy wyraźnie wskazuje, że dotyczy wyborów uzupełniających do danej rady. Bada ponadto, czy na liście zgłoszono wymaganą liczbę kandydatów. Należy pamiętać, iż stosownie do art. 98 ust. 2 pkt 1 Ordynacji wyborczej lista kandydatów może zawierać najwyżej tyle nazwisk, ilu radnych wybiera się w okręgu w konkretnych wyborach. Na przykład, jeżeli w wyborach uzupełniających w 4-mandatowym okręgu wybiera się 1 radnego, każda zgłoszona lista może zawierać tylko po 1 kandydacie.

W każdym wyborach komisje terytorialne nadają zarejestrowanym listom numery w drodze losowania, poczynając od numeru 1 i stosując odpowiednio przepisy art. 109 ust. 3 i 4 Ordynacji wyborczej. Nadanie numerów następuje w takim terminie, aby obwieszczenie o zarejestrowanych listach oznaczonych numerami zostało rozplakatowane w ustawowym terminie, tj. najpóźniej w 15 dniu przed dniem wyborów.

Ustalając treść karty do głosowania, terytorialna komisja wyborcza umieszcza na niej informację, że jest to karta do głosowania w wyborach uzupełniających do danej rady. Pozostałe czynności komisji terytorialnych i obwodowych, związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów uzupełniających, są takie same jak w wyborach powszechnych i ich wykonanie zostało omówione w wytycznych Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 26 sierpnia 1998 r. (Monitor Polski Nr 29, poz. 412), z dnia 22 września 1998 r. (Monitor Polski Nr 33, poz. 480) i z dnia 30 września 1998 r. (Monitor Polski Nr 34, poz. 491).

Protokoły z głosowania i z wyborów wraz z zestawieniami sporządza się na formularzach ustalonych dla wyborów powszechnych, oznaczonych wyraźnie, że dotyczą wyborów uzupełniających, i dostosowanych do tych wyborów. W szczególności wypełnia się części protokołów dotyczące okręgu, w którym prze-

prowadzono wybory, natomiast części ogólne protokołów wypełnia się z odpowiednią ich modyfikacją bądź pomija. Jeden egzemplarz protokołów z głosowania i z wyborów właściwa komisja wywiesza w miejscu łatwo dostępnym dla wyborców. Należy uwzględnić, że gdy w wyborach nie przeprowadza się głosowania (art. 188 ust. 1 Ordynacji wyborczej), informację o tym podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości, a protokół z wyborów bez głosowania właściwa terytorialna komisja wyborcza sporządza w dniu wyborów ustalonym w zarządzeniu wojewody (w takim wypadku nie powołuje się obwodowych komisji wyborczych).

6. Wojewódzki komisarz wyborczy podaje wyniki wyborów uzupełniających zgodnie z art. 182 i 183 Ordynacji wyborczej.

Jeżeli w wyniku wyborów mandat nie zostanie obsadzony, przeprowadza się powtórnie wybory uzupełniające między 6 a 9 miesiącem od daty pierwszych wyborów, w których mandat został nie obsadzony (art. 193 ust. 2 Ordynacji wyborczej). W takiej sytuacji zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego, za pośrednictwem wojewódzkiego komisarza wyborczego, wnioskuje do wojewody o zarządzenie wyborów.

III. Uzupełnianie składów rad w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, w powiatach i województwach

1. W razie wygaśnięcia mandatu uzupełnienie składu rady następuje przez wstąpienie na opróżnione miejsce kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów i nie utracił prawa wybieralności. Gdyby natomiast dwaj kandydaci uzyskali równą liczbę głosów, mandat uzyskuje ten z nich, którego nazwisko jest umieszczone na liście w pierwszej kolejności (art. 194 ust. 1 Ordynacji wyborczej).

Przyczyny wygaśnień mandatów są określone w art. 190 ust. 1 Ordynacji wyborczej oraz w ustawach: o samorządzie gminnym (art. 24a i 24b), o samorządzie powiatowym (art. 23 i 24) i o samorządzie województwa (art. 25 i 26).

Jeżeli uzupełnienie składów rad w trybie art. 194 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej nie było możliwe, w wyniku czego skład rady zmniejszył się o ponad 1/5, wojewoda zarządza wybory uzupełniające do tej rady. Informację o wystąpieniu takiej sytuacji wojewódzki komisarz wyborczy przekazuje wojewodzie i może także wystąpić z wnioskiem o zarządzenie wyborów. W wyborach uzupełniających w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, powiatach i województwach stosuje się odpowiednio tryb postępowania omówiony w części II niniejszych wytycznych.

2. Obowiązkiem wojewódzkiego komisarza wyborczego, zgodnie z art. 182 i 183 w związku z art. 194 ust. 1 i 2 Ordynacji wyborczej, jest podanie do publicznej wiadomości i ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku urzędowym zmian w składach rad. Niezbędne jest w związku z tym bieżące współdziałanie wojewódzkich komisarzy wyborczych i ich zastępców z właściwymi radami, zapewniające systematyczne przekazywanie uchwał dotyczących zmian w składach rad, czuwanie nad poprawnością uchwał rad w tych sprawach oraz udzielanie potrzebnej pomocy prawnej.

IV. Wybory przedterminowe

Wybory przedterminowe są przeprowadzane, gdy nastąpi rozwiązanie rady (gminy, powiatu, sejmiku województwa) lub jej odwołanie w referendum przeprowadzonym na podstawie właściwej ustawy o referendum.

1. Wybory przedterminowe do rad gmin przeprowadza się:

— zgodnie z art. 28a ust. 1 i 3 ustawy o samorządzie gminnym wskutek rozwiązania rady gminy z powodu niedokonania wyboru zarządu gminy w ciągu 6 miesięcy od ogłoszenia wyników wyborów do tej rady. Wybory zarządza Prezes Rady Ministrów, na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, w ciągu 3 miesięcy od dnia rozwiązania rady;

— zgodnie z art. 96 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym wskutek rozwiązania rady gminy przez Sejm; wybory zarządza Prezes Rady Ministrów;

— zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy o referendum gminnym wskutek odwołania rady gminy w drodze referendum. Zakończenie działalności rady następuje z chwilą podania wyników referendum do publicznej wiadomości przez terytorialną komisję do spraw referendum. Wybory przedterminowe zarządza Prezes Rady Ministrów (art. 40 ust. 2 ustawy o referendum gminnym). Zgodnie z art. 26 ust. 1 Ordynacji wyborczej wybory są zarządzane i przeprowadzane w ciągu 45 dni od podania do publicznej wiadomości wyników referendum.

2. Wybory przedterminowe do rad powiatów przeprowadza się:

— zgodnie z art. 29 ust. 1 i 3 ustawy o samorządzie powiatowym wskutek rozwiązania rady z mocy prawa z powodu niedokonania wyboru zarządu powiatu w ciągu 3 miesięcy od dnia ogłoszenia wyników wyborów do tej rady;

— zgodnie z art. 31 ust. 4 ustawy o samorządzie powiatowym w razie odwołania zarządu powiatu lub poszczególnych członków i niedokonania wyboru nowego zarządu w ciągu 1 miesiąca od jego odwołania. W obu takich wypadkach wybory zarządza wojewoda w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania rady powiatu;

— zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym wskutek rozwiązania rady powiatu przez Sejm; wybory zarządza Prezes Rady Ministrów;

— wskutek odwołania rady w referendum powiatowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 i art. 11 ust. 4 ustawy o samorządzie powiatowym.

3. Wybory przedterminowe do sejmików województw przeprowadza się:

— zgodnie z art. 33 ust. 3 ustawy o samorządzie województwa wskutek rozwiązania sejmiku z mocy prawa z powodu niedokonania wyboru zarządu województwa w terminie 3 miesięcy od ogłoszenia wyników wyborów do tego sejmiku (art. 33 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa); wybory zarządza Prezes Rady Ministrów w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania sejmiku;

- zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa wskutek rozwiązania sejmiku województwa przez Sejm; wybory zarządza Prezes Rady Ministrów;
- wskutek odwołania sejmiku województwa w referendum wojewódzkim, o którym mowa w art. 17 ustawy o samorządzie województwa.

Przygotowanie i przeprowadzenie wyborów przedterminowych odbywa się, zgodnie z art. 196 Ordynacji wyborczej, na zasadach i w trybie przepisów Ordynacji wyborczej przy zastosowaniu art. 26 ust. 1 tej Ordynacji. W wykonaniu zadań i czynności wyborczych stosuje się wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej ustalone dla wyborów powszechnych.

V. Wybory w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa

1. W wyniku zmian dokonanych w podziale terytorialnym państwa, o których mowa w art. 197 ust. 1 pkt 1 i 4 Ordynacji wyborczej, następuje rozwiązanie rady z mocy prawa i przeprowadza się wybory nowej rady.

Rada ulega rozwiązaniu z mocy prawa także wówczas, gdy w wyniku zmian w podziale terytorialnym nastąpi zmniejszenie jej składu poniżej 3/5 ustawowej liczby radnych (art. 197 ust. 5 Ordynacji wyborczej).

Zgodnie z art. 197 ust. 3 Ordynacji wyborczej wybory nowych rad przeprowadza się w trybie i na zasadach określonych Ordynacją wyborczą. Do przeprowadzenia wyborów nowych rad stosuje się art. 26 Ordynacji wyborczej; wybory zarządza Prezes Rady Ministrów i są one przeprowadzane w ciągu 45 dni od wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów o dokonanych zmianach w podziale terytorialnym.

2. Zmiany w podziale terytorialnym państwa polegające na przemieszczeniu pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego poszczególnych okręgów wyborczych bądź ich części powodują następujące skutki:

- a) jeżeli radny mieszkał i był wybrany w okręgu (bądź jego części) podlegającym przemieszczeniu — staje się radnym w jednostce powiększonej o ten okręg wyborczy bądź jego część (art. 197 ust. 1 pkt 2 Ordynacji wyborczej); jeżeli natomiast radny nie mieszka w okręgu bądź części przemieszczonego okręgu, mandat wygasa z mocy prawa (art. 197 ust. 1 pkt 2 Ordynacji wyborczej);
- b) jeżeli radny nie mieszka w okręgu, w którym został wybrany, ale ten okręg (bądź jego część) wraz z obszarem, gdzie radny mieszka, przemieszcza się do sąsiedniej jednostki, staje się on radnym w jednostce powiększonej o oba te obszary (art. 197 ust. 2 Ordynacji wyborczej); jeżeli natomiast przemieszczony zostanie tylko jeden z tych obszarów (tj. albo okręg, albo teren zamieszkania radnego), mandat wygasa z mocy prawa (art. 197 ust. 2 Ordynacji wyborczej).

W wypadku wygaśnięcia mandatu radnego z mocy prawa właściwa rada podejmuje uchwałę stwierdzającą wygaśnięcie mandatu (art. 197 ust. 7 Ordynacji wyborczej).

Obsadzenie wygasłych mandatów następuje w trybie art. 192 i 193 Ordynacji wyborczej w odniesieniu do rady gminy liczącej do 20 tys. mieszkańców oraz w trybie art. 194 Ordynacji wyborczej w odniesieniu do pozostałych rad.

3. Wojewódzki komisarz wyborczy i zastępcy wojewódzkiego komisarza wyborczego systematycznie analizują zmiany w podziale terytorialnym i podejmują działania związane ze skutkami tych zmian. Czuwają także nad terminowym wykonaniem przez rady obowiązku podejmowania uchwał o wygaśnięciu mandatów. Każdorazowo wojewódzki komisarz wyborczy podaje do publicznej wiadomości i ogłasza w wojewódzkim dzienniku urzędowym informację o rozwiązaniu rady z mocy prawa w związku z dokonаныmi zmianami terytorialnymi i informację o zmianach w składach rad, a także współdziała z wojewodą w sprawach związanych z zarządzeniem nowych bądź uzupełniających wyborów do rad.